

**ZAKON O SPREMEMBI ZAKONA O VOJNIH
VETERANIH**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Zakon o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 101/06 - odi. US, 40/12 - ZUJF, 32/14, 21/18 - ZNOrg in 174/20 - ZIPRS2122; v nadaljnjem besedilu: ZVV) je temeljni materialni predpis na področju varstva vojnih veteranov. Določa kategorije vojnih veteranov in katere pravice lahko ob izpolnjevanju pogojev zakona uveljavijo po predpisanem upravnem postopku.

ZVV je doživel že številne spremembe. Spremembe so se nanašale predvsem na širitev kroga upravičencev do statusa vojnega veterana. V povezavi s pravicami se zakon ni spreminjal, razen ko je zaradi vzdržnosti javnih financ v letu 2012 bila dvignjena starostna meja iz 50 na 55 let starosti za pridobitev pravic in ko je bila na pravico do veteranskega dodatka vezana pravica do zdravstvenega varstva.

Po ponovni spremembi ima pravico do varstva vojni veteran, ko dopolni 50 let starosti ali je pri njemu nastala trajna popolna izguba delovne zmožnosti. Vojni veteran ima pravico do veteranskega dodatka, kadar si s svojim delom in morebitnimi drugimi dohodki iz drugih naslovov ne more zagotoviti primerne socialne varnosti.

Vojni veteran ima pravico do veteranskega dodatka, če delež prejemkov na družinskega člana (dohodkovni prag) ne dosega osnove za veteranski dodatek

Mesečni znesek veteranskega dodatka se določi v odstotku od razlike med osnovo in deležem prejemkov na družinskega člana (v nadaljnjem besedilu: razlika) in znaša:

- 100% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1941 in 1942 neprekinjeno do 15. 5. 1945, borca za severno mejo in vojnega dobrovoljca ter odlikovanca z najvišjim državnim odlikovanjem;
- 90% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1943 - pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 neprekinjeno do 15. 5. 1945 ter organizatorja narodne zaščite;
- 80% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1943 - po 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 in od leta 1944 neprekinjeno do 15. 5. 1945;
- 60% razlike za druge vojne veterane.

Odmera veteranskega dodatka v odstotkih ne dosega današnjih standardov enake ali vsaj primerljive socialne pravičnosti, ob bistveno enakih izhodiščih, ki jih za uveljavitev različnih istovrstnih pravic iz javnih sredstev določa slovenski pravni red. Veteranskemu dodatku je najbolj primerljiva pravica do denarne socialne pomoči po predpisu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki je po vrstnem redu uveljavljanja zadnja v vrsti. Oseba s statusom vojnega veterana mora namreč prednostno uveljaviti veteranski dodatek, ki pa je po veljavni zakonodaji nižji od denarne socialne pomoči. V praksi to pomeni, da oseba, ki je prejemnik veteranskega dodatka, pri centru za socialno delo uveljavlja še

denarno socialno opomoč oziroma razliko do te pomoči, za kolikor je ta pomoč višja od veteranskega dodatka. To z vidika posebnega ustavnega varstva ni ustrezno, saj mora vojni veteran svoj socialni položaj urejati pri dveh pristojnih upravnih organih, gre za dva upravna postopka, dvojno podporo informacijskih sistemov. Ukinitve odstotkov odmere veteranskega dodatka pomeni izboljšanje socialne varnosti vojnih veteranov.

Po statistiki na dan 31. decembra 2024 je 67.539 oseb s statusom vojnega veterana. Veteranski dodatek je v letu 2024 prejelo 6.352 upravičencev. V tej oceni je približno 10 % tistih, za katere je veteranski dodatek edini prejemek.

2. CILJI, NAČELA IN POGLABITNE REŠITVE ZAKONA

2.1 Namen

Z uveljavitvijo 100 % razlike med osnovo za odmero veteranskega dodatka in prejemki upravičenca, in njegovih vzdrževanih družinskih članov se bo zagotovilo ustrezno socialno varstvo vojnih veteranov. Za odmero veteranskega dodatka ne bo pomemben čas in način sodelovanja pri obrambi domovine, kot je to pomembno za priznanje samega statusa vojnega veterana in za nekatere druge pravice (pravica do letnega prejemka, pravica do brezplačne vožnje, pravica do pogrebnine).

Cilj predloga zakona je družbenim razmeram primerno varstvo vojnih veteranov.

2.2 Načela

Predlog zakona temelji na načelu pravice do socialne pomoči po tretjem odstavku 50. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-1, 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 -UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13 - UZ148, 47/13 - UZ90, 97,99, 75/16 -UZ70a in 92/21 - UZ62a– v nadaljevanju: Ustava). Po tej določbi Ustave imajo namreč vojni veterani in žrtve vojnega nasilja zagotovljeno posebno varstvo v skladu v skladu z zakonom.

Pogoji za retroaktivno veljavnost zakona so v skladu s sodno prakso Ustavnega sodišča Republike Slovenije in Ustavo Republike Slovenije podani, saj določbe 2. in 3. člena upoštevajo javni interes, torej zagotavljanje socialne varnosti in enakosti pred zakonom, se omejujejo na posamezen člen in ustrezajo strogemu testu sorazmernosti. Ukrep je dopusten (ustavno skladen cilj zagotavljanja pravice do socialne varnosti in enakosti pred zakonom), legitimen (poseg upošteva uresničevanje načela enakosti pred zakonom in pravice do socialne varnosti), primeren (cilj je s posegom mogoče doseči), nujen (cilja ni mogoče doseči brez posega) in sorazmeren v ožjem pomenu (koristi zaradi posega so sorazmerne s težo posledic posega).

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog zakona določa višjo raven socialne varnosti vojnega veterana. Pri odmeri veteranskega dodatka ukinja odstotke, ki so določeni po okoliščinah, ki so podlaga za pridobitev statusa vojnega veterana. Veteranski dodatek je enako kot invalidski oziroma družinski dodatek pravica socialne narave, ki se odmeri glede na socialni položaj upravičenca. Pri njegovi odmeri se upoštevajo pravno pomembne okoliščine po zakonu, torej prejemki upravičenca in morebitnih vzdrževanih družinskih članov ter zakonca in ni upravičeno, da se odmeri v odstotkih po statusu vojnega veterana. Zato so črtane alineje prvega odstavka 10. člena ZVV in se veteranski dodatek vsem upravičencem prizna v 100% odmeri.

Višina veteranskega dodatka se zvišuje tudi z revalorizirano odmerni osnovo, ko jo določa predlog sprememb in dopolnitev zakona o vojnih invalidih in je poslan v obravnavo skupaj s predlogom tega zakona.

Usklajevanje prejemkov po predpisu o usklajevanju družinskih, socialnih in drugih transferjev posameznikov ter gospodinjstev v Republiki Sloveniji predlog zakona nadomešča z usklajevanjem po predpisih pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Navezava na ta predpis je smiselna, saj gre za upravičence, ki se bližajo upokojitveni starosti in tako prejemki po ZVV nadalje ohranjajo vrednost na enak način kot pokojnine in to neglede na morebitne spremembe načina usklajevanja pokojnin v prihodnjem obdobju.

Predlog zakona ima določbo z učinkom za nazaj. Gre za določbo o novem načinu odmere veteranskega dodatka, v višini 100 % razlike med osnovo za odmero in prejemki in že v letu 2025 zagotavlja odmero pravic po novi, višji osnovi za odmero, ki jo določajo predpisi o vojnih invalidih. Slednje vpliva na izboljšanje socialnega položaja upravičencev, na izboljšanje varstva vojnih veteranov in ne posega v pravice drugih oseb. Ne posega v pridobljene pravice in zasleduje namen ZVV, kar je v javnem interesu.

Z zakonom se določa, da bodo upravne enote na podlagi sprememb v višini prejemkov ali novega dejanskega stanja po uradni dolžnosti uvedle postopke za ugotavljanje pravice in odmero višine veteranskega dodatka od 1. januarja 2025 po tem zakonu in v treh mesecih po uveljavitvi zakona. Tako se že v letu 2025 izboljšuje se položaj upravičencev, kar ima vpliv na socialno področje, je v javnem interesu in ne posega v pridobljene pravice.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Finančne posledice predloga zakona na letni ravni bodo po oceni znašale 500.000 evrov za veteranski dodatek.

Predlog zakona nima posledic za druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje predloga zakona so zagotovljena sredstva v finančnem načrtu Ministrstva za obrambo za leti 2025 in 2026.

Sredstva za izvajanje predlagane dopolnitve zakona za naslednja proračunska leta pa se bodo načrtovala s finančnim načrtom Ministrstva za obrambo ob pripravi proračunov, skladno z javnofinančnimi predpisi.

5. UREDITEV V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravom EU.

Primerjava po predpisih o vojnih veteranih po državah Evropske unije:

Na **Hrvaškem** so pravice vojnih veteranov, še posebej tistih iz Domovinskega rata (1991–1995), zaščitene z ustavo in posebnimi zakoni. Ustava Republike Hrvaške (čl. 58) zagotavlja posebno skrb za zaščito hrvaških vojnih veteranov, invalidov in družin padlih veteranov. Po zakonu imajo vojni veterani pravico do invalidnin, pokojnin, zdravstvene oskrbe, stanovanjskih ugodnosti in prednosti pri zaposlovanju v javnem sektorju, vlada gradi nova centre za veterane, ki bodo nudila rehabilitacijo, izobraževanje in podporo.

V Franciji sistem za podporo veteranom temelji na zakonodaji in ustanovah. Ključni zakon je *Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de guerre* (Zakonik o vojaških invalidskih pokojninah in žrtvah vojne), ki določa pravice veteranov glede invalidnin, pokojnin in drugih ugodnosti. Nacionalni urad za veterane in žrtve vojne (ONACVG) je odgovoren za priznanje statusa veterana, dodeljevanje ugodnosti, organizacijo spominskih dogodkov in pomoč pri prehodu iz vojaškega v civilno življenje.

Grčija zagotavlja pravice veteranom po zakonodaji, ki se osredotoča na zaščito vojaških invalidov, veteranov in njihovih družin. Ministrstvo za obrambo je odgovorno za izvajanje zakonodaje glede vojaških invalidov, veteranov in žrtev vojn. Veterani, ki so utrpeli poškodbe med služenjem, imajo pravico do invalidnin in pokojnin. Družine padlih vojakov in veteranov prejmejo različne oblike podpore, vključno z denarnimi nadomestili in dostopom do socialnih storitev.

Za države članice Evropske unije za obravnavano področje ne veljajo skupni veljavni predpisi, zato uskladitev s pravnim redom Evropske unije ni nujna.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic:

a) V postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ima posledice na postopke oziroma poslovanje javne uprave in pravosodnih organov. Sprememba bo zahtevala izdajo upravnih aktov upravičenkam in upravičencem.

b) Pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic pri obveznostih strank.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona nima posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Predlog zakona bo imel pozitivne posledice na socialnoarnost vojnih veteranov, ki so upravičeni do veteranskega dodatka. Ob ustrezni višini veteranskega dodatka tudi ne bo potrebe po dodatni denarni socialni pomoči.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Predlog Zakona nima posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa

Zakon bo s strani ministrstva predstavljen veteranskim organizacijam

Izvajanje sprejetega zakona bo spremljalo Ministrstvo za obrambo. Metodologija za spremljanje doseganja ciljev ni predvidena.

6.8 Druge pomembne okoliščine, povezane z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA

Predlog zakona je bil dneobjavljen na portalu e-demokracija

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN

Pri pripravi predloga zakona ni sodeloval zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Mag. Borut Sajovic, minister za obrambo,
- mag. Marko Lovše, državni sekretar na Ministrstvu za obrambo,
- mag. Matjaž Ravbar, generalni direktor Direktorata za vojne veterane in vojaško dediščino v Ministrstvu za obrambo.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 101/06-odi. US, 40/12 – ZUJF, 32/14, 21/18 – ZNOrg, 174/20 – ZIPRS2122, 78/23 – ZZVZZ-T in 84/23 – ZDOsk-1) se 10. člen spremeni tako, da se glasi:

»10. člen

»Veteranski dodatek je enak osnovi, če upravičenec in njegovi družinski člani nimajo prejemkov, ki bi vplivali na višino veteranskega dodatka, sicer pa razliki med deležem prejemkov na družinskega člana in osnovo, vendar ne more znašati manj kot 10% osnove.«.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

2. člen

Upravna enota na podlagi sprememb v višini prejemkov ali novega dejanskega stanja v skladu z zakonom, ki ureja invalidski dodatek, uvede po uradni dolžnosti postopek za ugotavljanje pravice in odmero višine veteranskega dodatka od 1. januarja 2025 po tem zakonu in v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona, ne glede na drugi odstavek 3. člena in drugi odstavek 5. člena Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 - ZŠtip, 10/08 -ZVarDod, 71/08, 98/09-ZIUZGK, 62/10-ZUPJS, 85/10, 94/10-ZIU, 110/11 — ZDIU12, 40/12 — ZUJF, 96/12 — ZPIZ-2, 59/19, 81/19 — ZSDP-1C, 92/21 — ZSDP-1E in 153/22 — ZSDP-1 F).

3. člen

Postopki za uveljavitev pravic po zakonu, začeti pred uveljavitvijo tega zakona, se končajo v skladu s tem zakonom.

4. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, pri čemer se določba 1. člena začne uporabljati 1. januarja 2025.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Na podlagi 9. člena ZVV velja, da je osnova za ugotavljanje pravice do veteranskega dodatka in za določanje njegove višine enaka osnovi za ugotavljanje pravice do invalidskega dodatka po Zakonu o vojnih invalidih (Uradni list RS, št. 63/95, 2/97 – odl. US, 19/97, 21/97 – popr., 75/97, 11/06 – odl. US, 61/06 – ZDru-1, 114/06 – ZUTPG, 40/12 – ZUJF, 19/14, 21/18 – ZNOrg, 174/20 – ZIPRS2122, 159/21 in 78/23 – ZZVZZ-T; v nadaljevanju: ZVojl).

Veteranski dodatek je enako kot invalidski oziroma družinski dodatek pravica socialne narave, ki se odmeri glede na socialni položaj upravičenca. Pri njegovi odmeri se upoštevajo pravno pomembne okoliščine po zakonu, torej prejemki upravičenca in morebitnih vzdrževanih družinskih članov ter zakonca in ni upravičeno, da se odmeri v odstotki. Zato so črtane alineje prvega odstavka 10. člena ZVV in se veteranski dodatek vsem upravičencem prizna v 100 % odmeri.

K 2. členu:

Upravne enote v upravnih postopkih, uvedenih po uradni dolžnosti, vsako leto ugotavljajo spremembe v višini prejemkov, kot tudi druge pravno pomembne spremembe v preteklem letu, ki vplivajo na pravico do veteranskega dodatka v tekočem letu.

Gre za retroaktivno določbo, ki pravne učinke odločb, izdanih po uradni dolžnosti, povezanih z letnim ugotavljanjem sprememb, ki vplivajo na višino veteranskega dodatka za leto 2025, in upoštevaje odmero veteranskega dodatka po predlogu zakona, določa za nazaj, od 1. januarja 2025. Zato je določen prehod iz prejšnje pravne ureditve na novo. Gre za določbo o novem načinu odmere veteranskega dodatka, v višini 100 % razlike med osnovo za odmero in prejemki in že v letu 2025 zagotavlja odmero pravic po novi, višji osnovi za odmero, ki jo določajo predpisi o vojnih invalidih. Slednje vpliva na izboljšanje socialnega položaja upravičencev, na izboljšanje varstva vojnih veteranov in ne posega v pravice drugih oseb. Ne posega v pridobljene pravice in zasleduje namen ZVV, kar je v javnem interesu.

K 3. členu:

Pravica do veteranskega dodatka se ureja tako, da se zagotovi boljše socialno varstvo vojnih veteranov in to velja tako za postopke ugotavljanja dejanskega stanja po uradni dolžnosti, kot za nove vloge za pridobitev pravice do veteranskega dodatka.

K 4. členu:

Določa začetek veljavnosti zakona in določa začetek uporabe zakona. Določba 1. člena se uporablja od 1. januarja 2025. Gre za retroaktivnost, saj se že v letu 2025 zagotovi nova, enaka odmera pravic.

IV. BESEDILO ČLENA, KI SE SPREMINJA

Zakon o vojnih veteranih

10. člen

Mesečni znesek veteranskega dodatka se določi v odstotku od razlike med osnovo in deležem prejemkov na družinskega člana (v nadaljnjem besedilu: razlika) in znaša:

- 100% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1941 in 1942 neprekinjeno do 15. 5. 1945, borca za severno mejo in vojnega dobrovoljca ter odlikovanca z najvišjim državnim odlikovanjem;
- 90% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1943 - pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 neprekinjeno do 15. 5. 1945 ter organizatorja narodne zaščite;
- 80% razlike za vojnega veterana s priznano pokojninsko dobo v dvojnem trajanju od leta 1943 - po 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 in od leta 1944 neprekinjeno do 15. 5. 1945;
- 60% razlike za druge vojne veterane.

Veteranski dodatek ne more znašati manj kot 10% osnove.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se Predlog zakona o spremembi Zakona o vojnih veteranih obravnava po skrajšanem postopku v skladu s 142. členom Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24), ker gre za manjši obseg sprememb ZVV, in sicer za spremembo odmere veteranskega dodatka po načinu odmere dodatkov po Zakonu o vojnih invalidih.

VI. PRILOGE

/